

Závěrečný akt
první Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě

Helsinky 1. srpna 1975

(výňatek)

celý text v anglickém, francouzském, italském, německém, ruském, španělském, arménském a kazašském jazyce
naleznete na internetové stránce Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě:

<https://www.osce.org/helsinki-final-act>

Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, jež byla zahájena v Helsinkách 3. července 1973 a pokračovala v Ženevě od 18. září 1973 do 21. července 1975, byla ukončena v Helsinkách dne 1. srpna 1975 za účasti vysokých představitelů Belgie, Bulharska, Československa, Dánska, Finska, Francie, Irska, Islandu, Itálie, Jugoslávie, Kanady, Kypru, Lichtenštejnska, Lucemburska, Maďarska, Malty, Monaka, Německé demokratické republiky, Spolkové republiky Německo, Nizozemska, Norska, Polska, Portugalska, Rakouska, Rumunska, Řecka, San Marina, Velké Británie, Spojených států, Svaté stolice, Svazu sovětských socialistických republik, Španělska, Švédska, Švýcarska a Turecka.

Na schůzích druhé fáze Konference byly k různým bodům programu zaslány příspěvky a vyslechnuta stanoviska představitelů těchto na konferenci nezúčastněných středomořských států: Alžírské demokratické a lidové republiky, Egyptské arabské republiky, Izraele, Marockého království, Syrské republiky, Tuniské republiky.

Vedeni politickou vůlí, v zájmu národů, zlepšit a zintenzívnit své vztahy a přispět k míru, bezpečnosti, spravedlnosti a spolupráci v Evropě, jakož i ke sblížení mezi sebou a ostatními státy světa,

rozhodnutí v důsledku toho plně uskutečnit výsledky Konference a zajistit svým státům a celé Evropě prospěch plynoucí z těchto výsledků. A tím proces uvolňování napětí rozšířit, prohloubit, zajistit jeho pokračování a učinit je trvalým,

vysocí představitelé zúčastněných států schválili toto:

Otázky týkající se bezpečnosti v Evropě

1.

Státy účastníci se konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě,

znovu potvrzující svůj cíl podporovat lepší vzájemné vztahy a zajišťovat podmínky, za nichž mohou jejich lidé žít ve skutečném a trvalém míru chráněni před jakýmkoli ohrožením nebo zásahem do jejich bezpečnosti;

přesvědčeny, že je třeba vyvinout úsilí k tomu, aby zmírnění napětí pokračovalo ve stále životaschopnějším a komplexnějším procesu s univerzálním rozsahem, a že provádění výsledků konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě bude významným příspěvkem k tomuto procesu;

zvažující, že solidarita mezi národy, jakož i společný účel zúčastněných států při dosahování cílů stanovených Konferencí o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, by měla vést k rozvoji lepších a užších vztahů mezi nimi ve všech oblastech, a tedy překonat konfrontaci pramenící z povahy jejich minulých vztahů a zlepšit vzájemné porozumění;

s vědomím své společné historie a uznávající, že existence prvků společných jejich tradicím a hodnotám jim může pomoci při rozvoji jejich vztahů, a přejíce si hledat při plném zohlednění individuality a rozmanitosti svých pozic a názorů možnosti spojit své úsilí zaměřené na překonání nedůvěry a vybudovat důvěru, řešení problémů, které je rozdělují, a spolupráce v zájmu lidstva;

uznávající nedělitelnost bezpečnosti v Evropě, jakož i jejich společný zájem na rozvoji spolupráce v celé Evropě i mezi sebou a vyjadřující svůj úmysl pokračovat v úsilí;

uznávající úzkou souvislost mezi mírem a bezpečností v Evropě a ve světě jako celku a vědoma si potřeby každého z nich přispět k posílení světového míru a bezpečnosti a k podpoře základních práv, hospodářského a sociálního pokroku a blahobytu pro všechny národy;

přijaly následující:

(a) Deklarace zásad řídících vztahy mezi zúčastněnými státy

Zúčastněné státy,

potvrzující svůj závazek zachovávat mír, bezpečnost a spravedlnost a podporovat neustálý rozvoj přátelských vztahů a spolupráce;

uznávající, že tento závazek, který odráží zájmy a naděje národů, představuje pro každý zúčastněný stát nyní i v budoucnosti odpovědnost, zvýšenou zkušenostmi minulosti;

znovu potvrzující, v souladu se svým členstvím v OSN a v souladu s cíli a zásadami OSN svou plnou a aktivní podporu OSN a zvýšení její úlohy a účinnosti při upevňování mezinárodního míru, bezpečnosti a spravedlnosti, jakož i při řešení mezinárodních problémů, rozvoji přátelských vztahů a spolupráce mezi státy;

vyjadřující svou společnou věrnost zásadám, které jsou uvedeny níže a jsou v souladu s Chartou OSN, jakož i svou společnou vůli jednat při uplatňování těchto zásad v souladu s cíli a zásadami Charty OSN;

vyhlašují své odhodlání respektovat a uvádět v život každý z nich ve svých vztazích ke všem ostatním zúčastněným státům, bez ohledu na jejich politický, hospodářský, nebo sociální systém, jakož i bez ohledu na jejich velikost, zeměpisnou polohu a stupeň jejich hospodářského rozvoje, tyto zásady, jež všechny mají základní význam a jimiž se řídí jejich vzájemné vztahy:

I. Svrchovaná rovnost, respektování práv vyplývajících ze svrchovanosti

Zúčastněné státy budou vzájemně respektovat svou svrchovanou rovnost a osobnost, jakož i všechna práva, která z jejich svrchovanosti vyplývají a která tato svrchovanost zahrnuje, mezi něž patří zejména právo každého státu na právní rovnost, územní celistvost, na svobodu a politickou nezávislost. Budou také vzájemně respektovat právo každého státu svobodně si

volit a rozvíjet svůj politický, sociální, hospodářský a kulturní systém, jakož i své právo stanovit si své zákony a předpisy.

V rámci mezinárodního práva mají všechny zúčastněné státy stejná práva a povinnosti. Budou vzájemně respektovat právo každého druhého určovat a vytvářet podle svého uvážení své vztahy k jiným státům v souladu s mezinárodním právem a v duchu této Deklarace. Jsou názoru, že jejich hranice mohou být měněny v souladu s mezinárodním právem, pokojnými prostředky a na základě dohody. Mají zároveň být nebo nebyť členy mezinárodních organizací, smluvní stranou dvoustranných nebo mnohostranných smluv, včetně práva být nebo nebyť smluvní stranou spojeneckých smluv; stejně tak mají právo na neutralitu.

II. Zdržení se hrozby silou nebo použití síly

Zúčastněné státy se ve svých vzájemných vztazích, jakož i všeobecně ve svých mezinárodních vztazích zdrží hrozby silou nebo použití síly proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoliv státu nebo jinak neslučitelných s cíli OSN a s touto Deklarací. Žádné zdůvodnění nemůže posloužit k ospravedlnění uchýlení se k hrozbě silou nebo použití síly v rozporu s touto zásadou.

Zúčastněné státy se proto zdrží jakéhokoli činu, který představuje hrozbu silou nebo přímé či nepřímé použití síly proti jinému zúčastněnému státu. Stejně tak se zdrží jakéhokoli projevu síly, jehož cílem je přimět jiný zúčastněný stát k tomu, aby se vzdal plného uplatňování svých svrchovaných práv. Stejně tak se zdrží ve svých vzájemných vztazích jakýchkoli represálií s použitím síly.

Žádná taková hrozba silou nebo použitím síly nebude sloužit jako prostředek urovnání sporů nebo otázek, které mohou vést ke sporům mezi nimi.

III. Neporušitelnost hranic

Zúčastněné státy považují vzájemně veškeré své hranice, jakož i hranice všech států v Evropě za neporušitelné, a nebudou proto nyní ani v budoucnu tyto hranice napadat.

V souladu s tím se rovněž zdrží jakéhokoli požadavku či kroku se záměrem zmocnit se nebo uchvátit část nebo celé území kteréhokoliv zúčastněného státu.

IV. Územní celistvost států

Zúčastněné státy budou respektovat územní celistvost každého ze zúčastněných států.

V souladu s tím se vystříhají jakéhokoli jednání proti územní celistvosti, politické nezávislosti nebo jednotě každého zúčastněného státu, které by bylo neslučitelné s cíli a zásadami Charty OSN, zvláště takového jednání, které by představovalo hrozbu silou nebo použití síly.

Zúčastněné státy se rovněž vystříhají toho, aby učinily území jiného zúčastněného státu předmětem vojenského obsazení nebo jiných přímých nebo nepřímých násilných opatření v rozporu s mezinárodním právem, nebo předmětem přivlastnění pomocí takových opatření nebo vyhrožování jimi. Žádné takové obsazení nebo přivlastnění nebude uznáno za zákonné.

V. Pokojné urovnávání sporů

Zúčastněné státy budou urovnávat spory mezi sebou pokojnými prostředky takovým způsobem, aby nebyl ohrožen mezinárodní mír, bezpečnost a spravedlnost.

Budou usilovat v dobré víře a v duchu spolupráce o dosažení rychlého a spravedlivého řešení na základě mezinárodního práva.

Za tímto účelem budou používat takových prostředků jako vyjednávání, šetření, zprostředkování, smírčího, rozhodčího a soudního řízení nebo jiných pokojných prostředků podle vlastní volby, včetně jakéhokoli postupu urovnání svých sporů, na němž s strany dohody před vznikem sporu.

Nebude-li možno dosáhnout řešení žádným ze shora uvedených pokojných prostředků, budou strany ve sporu nadále hledat cestu k pokojnému urovnání způsobem, na kterém se vzájemně dohodnou.

Zúčastněné státy, strany ve sporu, jakož i jiné zúčastněné státy se vystříhají jakéhokoli jednání, které by mohlo zhoršit situaci do takové míry, že by bylo ohroženo udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, a tím ztíženo mírové urovnání sporu.

VI. Nevměšování do vnitřních záležitostí

Zúčastněné státy se zdrží jakéhokoli přímého i nepřímého, individuálního nebo kolektivního vměšování do vnitřních i vnějších záležitostí, které spadají do vnitřní pravomoci jiného zúčastněného státu, bez ohledu na své vzájemné vztahy.

V souladu s tím se zdrží jakékoli formy ozbrojené intervence nebo hrozby takovou intervencí proti jinému zúčastněnému státu.

Stejně tak se za všech okolností zdrží jakéhokoli vojenského, politického, hospodářského nebo jiného nátlaku s cílem podřídit svému vlastnímu zájmu výkon práv jiným zúčastněným státem., která vyplývají z jeho svrchovanosti, aby si tím zajistily výhody jakéhokoliv druhu.

V souladu s tím se zdrží, kromě jiného, přímé i nepřímé pomoci teroristické činnosti nebo podvatné či jiné činnosti zaměřené na násilné svržení režimu jiného zúčastněného státu.

VII. Respektování lidských práv a základních svobod včetně svobody smýšlení, svědomí, náboženství nebo přesvědčení

Zúčastněné státy budou respektovat lidská práva a základní svobody včetně svobody smýšlení, svědomí, náboženství nebo přesvědčení pro všechny, bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženství.

Budou podporovat a povzbuzovat účinné uplatňování občanských, politických, hospodářských, sociálních, kulturních a jiných práv a svobod, které všechny vyplývají z důstojnosti člověka a jsou nezbytné pro jeho svobodný a plný rozvoj.

V tomto rámci budou zúčastněné státy uznávat a respektovat svobodu jednotlivce vyznávat, jednotlivě nebo ve společenství s jinými, náboženství či víru v souladu s jeho svědomím.

Zúčastněné státy, na jejichž území existují národnostní menšiny, budou respektovat právo osob, které k takovým menšinám patří, na rovnost před zákonem, poskytnou jim veškeré možnosti pro skutečné užívání lidských práv a základních svobod a budou tímto způsobem chránit jejich zákonné zájmy v této oblasti.

Zúčastněné státy uznávají všeobecný význam lidských práv a základních svobod, jejichž respektování je podstatným činitelem míru, spravedlnosti a blahobytu, kterých je zapotřebí k zajištění rozvoje přátelských vztahů a spolupráce mezi nimi, jakož i mezi všemi státy.

Budou vždy respektovat tato práva a svobody ve svých vzájemných vztazích a budou usilovat, jednotlivě i společně, jakož i ve spolupráci s OSN, o jejich všestranné a účinné respektování.

Potvrzují právo jednotlivce znát svá práva a povinnosti v této oblasti a postupovat podle nich.

V oblasti lidských práv a základních svobod budou zúčastněné státy postupovat v souladu s cíli a zásadami Charty OSN a s Všeobecnou deklarací lidských práv. Budou také plnit své závazky z mezinárodních deklarací a dohod v této oblasti včetně závazků obsažených mezi jiným v Mezinárodních paktech o lidských právech, pokud jsou jimi vázány.

VIII. Rovná práva a sebeurčení národů

Zúčastněné státy budou respektovat rovná práva národů a jejich právo na sebeurčení, jednáje vždy s cíli a zásadami Charty OSN a příslušnými normami mezinárodního práva včetně těch, které se vztahují k územní celistvosti států.

Na základě zásady rovných práv a práva národů na sebeurčení mají všechny národy vždy právo určovat si v plné svobodě, kdy a jak si přejí svůj vnitřní i vnější politický statut bez vměšování zvenčí a provádět svůj politický, hospodářský, sociální a kulturní rozvoj podle vlastního uvážení.

Zúčastněné státy znovu potvrzují všeobecný význam respektování a účinného uplatňování rovných práv a sebeurčení národů pro rozvoj přátelských vztahů mezi sebou, jakož i mezi všemi státy; připomínají rovněž význam odstranění jakékoli formy porušování této zásady.

IX. Spolupráce mezi státy

Zúčastněné státy budou rozvíjet svou spolupráci navzájem a se všemi státy ve všech oblastech v souladu s cíli a zásadami Charty OSN.

Při rozvíjení své spolupráce budou zúčastněné státy klást zvláštní důraz na oblasti, které jsou stanoveny v rámci konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, přičemž příspěvek každého z nich bude za podmínek plné rovnosti.

Rozvojem své spolupráce na základě rovnosti budou podporovat vzájemné porozumění a důvěru, přátelské a dobré sousedské vztahy mezi sebou, mezinárodní mír, bezpečnost a spravedlnost. Při rozvíjení své spolupráce budou rovněž usilovat o zvýšení blahobytu lidu a přispívat k uskutečnění jeho tužeb, mimo jiné lepšího vzájemného poznání, pokroku a výsledků

dosažených v hospodářské, vědecké, technické, sociální, kulturní a humanitární oblasti. Podniknou opatření k vytvoření příznivých podmínek, za kterých by se tyto výsledky staly přístupnými všem; vezmou rovněž v úvahu zájem všech na zmírnění rozdílů v úrovni hospodářského rozvoje, zvláště zájem rozvojových zemí celého světa.

Potvrzují, že vládám, institucím, organizacím a lidem připadá odpovídající a pozitivní úloha při dosahování těchto cílů jejich spolupráce.

Při rozšiřování své spolupráce, jak uvedeno shora, budou usilovat o rozvíjení těsnějších vztahů mezi sebou na zlepšené a trvalejší základně ku prospěchu národů.

X. Poctivé plnění závazků mezinárodního práva

Zúčastněné státy budou poctivě plnit své závazky podle mezinárodního práva, a to jak závazky, které vyplývají ze všeobecně uznávaných zásad a norem mezinárodního práva, tak i závazky, které vyplývají ze smluv a jiných dohod, v souladu s mezinárodním právem, jejichž jsou smluvními stranami.

Při uplatňování svých svrchovaných práv, včetně práva stanovit si své vlastní zákony a předpisy, budou postupovat s přihlédnutím ke svým právním závazkům podle mezinárodního práva; dále budou věnovat patřičnou pozornost ustanovením Závěrečného aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě a plnit je.

Zúčastněné státy potvrzují, že v případě, kdy závazky členských států OSN podle Charty OSN a jejich závazky vyplývající z jakékoli smlouvy nebo jiné mezinárodní dohody jsou v rozporu, mají přednost jejich závazky podle Charty OSN, v souladu s jejím článkem 103.

Všechny shora uvedené zásady jsou základní důležitosti a budou v souladu s tím uplatňovány stejně a bez výhrad, přičemž každá z nich bude vykládána v kontextu s ostatními.

Zúčastněné státy vyjadřují své odhodlání plně respektovat a ve všech aspektech uplatňovat tyto zásady, uvedené v této Deklaraci, ve svých vzájemných vztazích a své spolupráci, aby každému zúčastněnému státu byl zajištěn prospěch vyplývající z respektování a uplatňování těchto zásad všemi zúčastněnými státy.

Zúčastněné státy, berouce náležitě na vědomí shora uvedené zásady, zvláště první větu desáté zásady "poctivé plnění závazků podle mezinárodního práva", konstatují, že tato Deklarace se nedotýká ani jejich práv a závazků, ani smluv a ostatních dohod a ujednání, které se k nim vztahují.

Zúčastněné státy vyjadřují přesvědčení, že respektování těchto zásad napomůže rozvoji normálních a přátelských vztahů a pokroku ve spolupráci mezi nimi ve všech oblastech. Též vyjadřují přesvědčení, že respektování těchto zásad bude mít příznivý vliv na rozvoj politických kontaktů mezi nimi, což napomůže k lepšímu vzájemnému chápání jejich stanovisek a názorů.

Zúčastněné státy vyhlásují svůj záměr řídit své vztahy se všemi ostatními státy v duchu zásad obsažených v této Deklaraci.